

Місіс Сміт,

або Жіноча психологія
як феномен абсурду

Останнім часом акторські роботи Валерія Легіна у двох київських театрах — Молодому та Експериментальному — привертають до себе особливу увагу.

Найсвіжіший приклад — роль Городничого в «Рехувілійзорі» Станіслава Мойсеева в Молодому театрі. В сценах з «Ревізора» серед блискучого ансамблю акторів, які винахідливо втілюють образи чиновників, Легін-Городничий є вістрям смислової конструкції вистави. Актор прагне зламати

стереотип традиційного Городничого — старого обережного консерватора-хабарника. Його персонаж — це ще досить молода людина, ділова та енергійна, для якої результати її діяльності не мають значення, — вона, насамперед, диктатор. Хлестаков-Вертинський у виставі старший за нього, від чого обидві ці постаті набирають нового звучання. Не можна не відзначити в цій роботі характерну для Легіна точність гри, яка тримається передусім на бездоганній ритміці, майже математичній прорахованості жестів, пауз, міміки (загалом напрочуд багатої й нервової).

Ще більша тоталізація героя, в котрого «все схвачено», — бог Юпітер в «Амфітріоні», що робить образ «нового українця» вічним та архетипічним (Київський Експериментальний театр НаУКМА). Для цього героя немає меж, він чудово орієнтується в цьому світі, звик отримувати все, що потрібно, — і чи не стає він таким чином загрозливим?

Проте актор здатен існувати в різних реальностях, маючи для кожної ролі свою палітру. Він любить відтворення реалістичних, психологічних образів. Такий, скажімо, його Юхан з вистави «Сцени з подружнього життя» за І.Бергманом в Молодому театрі. Банальна життєва ситуація: в життя подружжя, точніше, чоловіка «кризового» (сорокарічного) віку, вторгається інша, молода жінка; чоловік залишає родину, намагається побудувати родинне щастя на новому місці, проте врешті-решт повертається до колишньої дружини. Не так, виявляється, просто збудувати собі домівку заново. За зізнанням В.Легіна, це один із найближчих та найулюбленіших його персонажів. «Для мене важливо, коли після цієї вистави люди говорять мені, що це настільки достовірно, немов відображає схожий випадок з їхнього життя чи їхніх знайомих».

Вміє Легін витворювати і форму цілковитого гротеску, що засвідчують ролі в Експериментальному театрі НаУКМА. Скажімо, чи багато акторів-чоловіків можуть похвалитися нагородою за кращу жіночу роль? Валерій Легін був нагороджений «Київською Пектораллю»-99 за роль місіс Сміт у виставі Л.Паріс «Голомоза співачка» за Еженом Йонеско. Це пародія на жінку, або, точніше, іронічне осмислення жіночої психології в кон-

тексті абсурду. Місіс Сміт, як її творить актор, по-жіночому сконцентрована на тому, що називають «поверхнею» або «шкірою» життя, над усе залюблена в поведінкові ритуали. Вона емоційно погоджується з усіма словами чоловіка, не дослухаючись до їхнього змісту. Взагалі ж, їй абсолютно байдужий чоловік, який виявляє особливе ставлення радше до служниці, місіс Сміт згодом знаходить і собі предмет для залицяння — Головопжежника — чарівну жінку, виявляючи на цей раз свою цілком чоловічу природу. П'єса, задумана Еженом Йонеско як викриття абсурду соціального, перетворюється у Лариси Паріс, насамперед, на п'єсу про чоловіків і жінок, де невідповідність статей підкреслює абсурд стосунків, які склалися між ними. Місіс Сміт у виконанні Легіна — наче квінтесенція такого абсурду, де видно тривалі та дбайливі спостереження актора над жіночою психологією.

У цій роботі особлива міметичність підкреслює професіоналізм актора. Далася взнаки співпраця з Г.Гладієм, вивчення театральних систем Гротовського і Бека. Цей духовно-тілесний тренінг, за зізнанням актора, відчувається ним в будь-якій роботі. А головний принцип — відчуття єдності з колегами-акторами.

Виняткове значення для розуміння творчості Легіна має стихія страху. Причому це страх, який персонаж водночас викликає і відчуває; він балансує між двома функціями: лякати чи лякатись. Грізний Городничий наводить страх на своїх підлеглих, проте як самовіддано він підповзає на колінах до ліжка Хлестакова, застигнувши з переляку! У стосунках з людьми для нього немає перепон, йому все дозволене. Такий герой боїться лише вищої, абстрактної, містичної сили, яка загрожує знищенням — хай вона і втілена, як тут, в образі шахрая-приблуди. Апофеозу цей двосторонній страх досягає в ролі Поццо з «Чекаючи на Годо» за С.Беккетом (KET). Поццо — милий, люб'язний, цілком безпосередній звір, щирий садист у ставленні до безсловесного слуги Лаккі, здатний навести жах і на глядачевий зал; проте коли його спіткала сліпота, Поццо наводить жах вже власним безмежним переляком перед невідомістю — його фінальний крик ще довго залишається моторошним спогадом.

Страх як чиста трансцендентна стихія. В атмосфері тотального страху перебуває Войцек з однойменної вистави Д.Лазорка, вистави про смерть і про мертвий світ. Це страх, який навіть не усвідомлюється персонажем, бо він увійшов до нього органічною частиною. Це проблема людини, що одна під небом, наодинці з небом. Порожнім небом. Уже в зв'язку з цією виставою почали говорити про гамлетівське обдарування Легіна. Тому роль Гамлета, над якою нині працює актор, здається закономірною, до неї він ішов протягом цілого життя. Чи стане вона апофеозом Валерія Легіна?

■ Валерій Легін у ролі Місіс Сміт. «Голомоза співачка». KET.

■ Валерій Легін у ролі Поццо. «Чекаючи на Годо». KET.

Фото Володимира Піки.

